

CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'DUITSLAND IN EUROPA, 1918-1991'

Het maken van een eenvoudige tijdbalk kan leerlingen vaak helpen bij het begrijpen van de geschiedenis, maar wordt door veel leerlingen niet enthousiast ontvangen. Natuurlijk moeten leerlingen de belangrijkste jaartallen kennen, maar dat is vaak niet het doel. Leerlingen moeten bijvoorbeeld veranderingen zien, continuïteiten herkennen, door historische analogieën het heden kunnen verklaren of in ieder geval oorzaken en gevolgen zien. In de werkvorm 'Chronologie' gaan leerlingen met al deze zaken aan het werk en komt de eenvoudige tijdbalk tot leven.

De 'Chronologie' laat leerlingen:

- leren argumenteren en redeneren
- leren de dimensie tijd ervaren
- het nut van feitelijke kennis ervaren
- historisch denken

Onderwerp	De historische context 'Duitsland in Europa'
Activiteit	Leerlingen doorlopen verschillende rondes waarin ze uiteenlopende activiteiten moeten verrichten
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo In de klas is de hele historische context behandeld
Instrueren	Wat: de historische context 'Duitsland in Europa' nogmaals bestuieren Hoe: in tweetallen doorloop je verschillende rondes waarin je ontwikkelingen, afbeeldingen en bronnen op de juiste plek moet leggen Waarom: om nogmaals de belangrijkste gebeurtenissen en personen in een bredere context te plaatsen
Uitvoeren	Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. De leerlingen krijgen een opdrachtenblad en een uitwerkblad (print deze op A3-formaat).
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: zo herhaal je nogmaals de historische context 'Duitsland in Europa' Advies is om iedere ronde 10 minuten te laten duren en deze dan vervolgens gezamenlijk na te bespreken (dit om te voorkomen dat leerlingen gedurende het proces niet te herstellen fouten maken).

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'DUITSLAND IN EUROPA, 1918-1991'

Al vanaf het ontstaan van de eenheidsstaat Duitsland in 1871 heeft het land een bijzondere positie gehad binnen Europa. Het land kende tot 1919 geen democratie, is betrokken geweest bij drie oorlogen, is vanaf 1945 weer verdeeld geweest en pas sinds 1990 weer een eenheid. Dit heeft gevolgen gehad voor de rol van het land in Europa.

De positie van Duitsland in Europa is gedurende de twintigste eeuw meerdere keren ter discussie gesteld. Totalitaire regimes, oorlogen en opdelingen zijn kenmerkend geweest voor deze periode. In deze werkvorm gaan we proberen om aan de hand van kenmerkende aspecten, gebeurtenissen, personen en bronfragmenten dit geruchtmakende verleden in kaart te brengen.

Ronde 1

Duitsland heeft gedurende de twintigste eeuw verschillende bestuursvormen gekend. Plaats onderstaande typering op de juiste plaats in de tijdbalk:

- Totalitaire dictatuur
- Democratische Weimarrepubliek
- Keizerrijk
- Volksdemocratie
- Democratische republiek

Ronde 2

Het Duitse verleden van de twintigste eeuw bestaat uit belangrijke gebeurtenissen die de loop van de geschiedenis hebben bepaald. Bestudeer onderstaande gebeurtenissen en plaats ze op de juiste plek in de tijdbalk.

1. Berlijn was, net zoals de rest van Duitsland, verdeeld geraakt onder de communistische en kapitalistische invloedssfeer. Met de Blokkade van Berlijn hoopten de Sovjets om heel Berlijn in bezit te krijgen.
2. Door gebruik te maken van de Rijksdagbrand, welke zou zijn aangestoken door de Nederlandse communist Marinus van der Lubbe, hoopt de NSDAP haar macht te kunnen vergroten.
3. Arbeiders in Oost-Duitsland, de DDR, voelden zich achtergesteld en onderbetaald. De overheid eiste echter dat ze harder gingen werken zonder meer loon te krijgen. Dit leidde tot een grote opstand.
4. De BRD en DDR erkennen elkaar in dit jaar als gelijkwaardige staten.
5. De Conferentie van München was het hoogtepunt van de appeasementpolitiek, waarbij nazi-Duitsland bezit kreeg over delen van Tsjecho-Slowakije waar Duitstaligen leefden.
6. In Amerika wordt de Trumandoctrine afgekondigd, wat inhield dat de Verenigde Staten landen zou helpen die door het communisme werden bedreigd.
7. Het veertigjarig bestaan van de DDR werd groots gevierd, ondanks hevige protesten. Minder dan een maand later werd de Berlijnse Muur neergehaald.
8. In dit jaar kwam in de Sovjet-Unie Gorbatsjov aan de macht: hij probeerde het communisme te veranderen met zijn politiek van glasnost en perestrojka.

9. In de door nazi-Duitsland bezette gebieden werd vanaf dit jaar grootscheeps opgeroepen tot zogeheten arbeidsinzet: mannen van 17 tot 40 jaar moesten verplicht in Duitsland gaan werken.
10. De DDR en BRD worden in dit jaar definitief samengevoegd tot één Duitsland.

Ronde 3

Verschillende personen hadden een bepalende rol in de Duitse geschiedenis van de twintigste eeuw. Bestudeer onderstaande beschrijvingen en plaats deze bij de juiste persoon in de tijd balk.

11. Hij was voorzitter van de communistische partij van de DDR en daarmee feitelijk het DDR-staatshoofd. Onder hem werd de DDR een communistische dictatuur naar model van de Sovjet-Unie.
12. Dit was de eerste democratisch gekozen bondskanselier van de BRD. Hij richtte zich op de economische wederopbouw van West-Duitsland.
13. Duitse sociaaldemocratische politicus en bondskanselier. Met zijn Ostpolitik zocht hij toenadering tot de DDR en de rest van het Oostblok.
14. Dit was de leider van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie en ontwikkelde zich tot een meedogenloze alleenheerser in een totalitair systeem.
15. Hij was leider van de DDR tot enige weken voor de val van de Berlijnse muur. Hij keerde zich tegen de hervormingen van Gorbatsjov en vroeg de Sovjet-Unie in 1989 om hulp om de grote opstanden in Oost-Duitsland neer te slaan.
16. Christendemocratische bondskanselier van West-Duitsland en de eerste bondskanselier van het verenigde Duitsland. Bij Frankrijk zocht hij steun voor de hereniging van Duitsland.
17. Leider van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie. Hij probeerde het communistische systeem in zijn land te redden door het te hervormen. Dat mislukte en onder zijn leiding stortte het communisme in.
18. Rijkskanselier van Duitsland en later Führer. Uit frustratie over de Duitse nederlaag tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij lid van de fel nationalistische Duitse Arbeiderspartij. Eenmaal aan de macht schafte hij de democratie af en ontwikkelde zich tot een gewelddadige dictator.

Ronde 4

Bestudeer onderstaande bronfragmenten en plaats het nummer op de juiste plek in de tijd balk.

19

‘Lieber, guter Onkel Hitler, wat fijn dat u de macht heeft gegrepen. Kom toch zo snel mogelijk en verlos ons van de joden. Zij beroven ons niet alleen van ons dagelijks brood, maar slachten met Pasen ook nog christenen af. Ieder kind is bang om met Pasen naar een joodse winkel te gaan.’

Bron: een brief geschreven door Annelene K. uit Heydekrug, Brieven aan Hitler.

20

‘Vanmiddag hebben wij in een tocht per auto de muur bekeken, waarmee de communisten op 13 augustus van het vorige jaar de Ostsektor van West-Berlijn hebben afgesneden. Deze muur is honderden kilometers lang. Wat doet men in het westen? Kan het Rode Kruis niks doen?’

Bron: een brief geschreven door Gerard Kornelis van het Reve, Tirade.

21

‘De Amerikaanse radiozender in Berlijn heeft vanmorgen laten weten dat de Sovjet-Unie stopt met de toevoer van stroom in het westen, vooral ‘vanwege een tekort aan grondstoffen.’ Daarnaast is het niet meer mogelijk om met de trein van West-Duitsland in West-Berlijn te komen’.

Bron: een artikel uit The Manchester Guardian

22

‘Wij bedoelen met onze politiek niet dat Duitsland het midden van de wereld is, maar dat Duitsland een belangrijke speler in de contacten tussen oost en west. En natuurlijk ben ik me bewust van de verschillen tussen het communisme en de democratie, maar ik wil niet dat dit uitloopt op een gewapend conflict’.

Bron: een brief aan de adviseur van de Amerikaanse president.

23

‘Op aanvraag van de heer Ernst Aldor, geboren op 30 mei 1904 in Neustadt, een district in Wenen, nu woonachtig aan de Weimarstraat, kan worden bevestigd dat zijn aanvraag voor een Amerikaanse migratie visum door de Duitse regering is goedgekeurd.’

Bron: een brief aan de joodse man Ernst Aldor.

24

‘Andere leden van onze economische samenwerking doen er niet alles aan om de industrie te helpen. De DDR is het beste voorbeeld van hoe een land zich volledig moet overgeven aan de samenwerkingen zoals we ons die ooit hadden voorgenomen.’

Bron: een brief van de DDR-staatshoofd.

Ronde 5

Bestudeer de kenmerkende aspecten in de tijdbalk. Plaats onderstaande begrippen bij het juiste kenmerkend aspect.

- Dawesplan
- Dolkstootlegende
- Brezjnevdoctrine
- Staatssicherheidsdienst
- Volksgemeinschaft
- Holocaust
- Mein Kampf
- Atoomwapens
- Detente
- Machtigingswet
- Arbeidsinzet

HISTORISCHE CONTEXT

1871	1919	1933	1945	1990
------	------	------	------	------

1933	1938		1942		1947	1948		1953	1972		1985		1989	1990
------	------	--	------	--	------	------	--	------	------	--	------	--	------	------

Jozef Stalin 1878-1953 	Adolf Hitler 1889-1945 	Walter Ulbricht 1893-1973 	Konrad Adenauer 1876-1967 	Erich Honecker 1912-1994 	Willy Brandt 1913-1992 	Helmut Kohl 1930-2017 	Michael Gorbatsjov 1931-
--	--	---	---	--	--	---	--

A horizontal timeline of German history from 1914 to 1971. The timeline is represented by a series of connected boxes, each containing a year and a description of a significant event. The boxes are arranged in a slightly staggered, overlapping manner, creating a sense of flow. The events are as follows:

- 1914**: De Eerste Wereldoorlog begint na de moord op Frans Ferdinand
- 1919**: De Vrede van Versailles is getekend, Duitsland moet boeten
- 1923**: Er breekt een grote inflatie uit in Duitsland. Veel Duitsers leven in armoede
- 1933**: Het lukt Adolf Hitler om met zijn partij de NSDAP aan de macht te komen
- 1938**: De *Anschluss* vindt plaats: Oostenrijk sluit zich aan bij nazi-Duitsland
- 1939**: Nazi-Duitsland valt Polen binnen: het begin van de Tweede Wereldoorlog
- 1948**: De Blokkade van Berlijn, ingezet door Stalin.
- 1949**: Oost- en West-Duitsland worden definitief van elkaar gescheiden
- 1959**: De DDR sluit zich aan bij Comecon
- 1962**: De Berlijnse Muur wordt gebouwd: West-Berlijn wordt van het oosten gescheiden
- 1963**: President John F. Kennedy houdt zijn beroemde 'Ich bin ein Berliner'-toespraak
- 1971**: Will Brandt en zijn *Ostpolitik*

'het voeren van twee wereldoorlogen'	'het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën communisme en fascisme/ nationaalsocialisme'	'racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de joden'	'de Duitse bezetting van Nederland'	'de verdeling van de wereld in twee ideologische blokken in de greep van een wapenwedloop en de daaruit voortvloeiende dreiging van een atoomoorlog'	'de rol van moderne propaganda- en communicatiemiddelen en vormen van massaorganisatie'	'verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigings-wapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering'